

SODIŠČE EVROPSKE UNIJE

Sodišče Evropske unije je ena od sedmih institucij EU. Sestavljata ga dve sodišči, in sicer [Sodišče](#) in [Splošno sodišče](#), pristojno pa je za izvajanje sodne oblasti Evropske unije. S svojima dvema sodiščema zagotavlja pravilno razlago in uporabo primarnega ter sekundarnega prava Unije v EU. Sodišči nadzorujeta zakonitost aktov institucij Unije in odločata o tem, ali države članice izpolnjujejo svoje obveznosti na podlagi primarnega in sekundarnega prava. Sodišče na zahtevo nacionalnih sodišč tudi razlaga pravo Unije.

SODIŠČE

A. Pravna podlaga

- Člen 19 Pogodbe o Evropski uniji (PEU), člani od 251 do 281 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU), člen 136 pogodbe Euratom in [Protokol št. 3 o statutu Sodišča Evropske unije, ki je priložen Pogodbam \(v nadaljnjem besedilu: statut\)](#);
- [Uredba \(EU, Euratom\) 2015/2422 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. decembra 2015 o spremembi Protokola št. 3 o Statutu Sodišča Evropske unije](#);
- proračun EU (oddelek 4).

B. Sestava in statut

1. Sestava

a. Število članov (člen 19 PEU in člen 252 PDEU)

En sodnik na državo članico (28). Sodišču pomaga osem generalnih pravobranilcev, Svet pa lahko na zahtevo Sodišča njihovo število poveča. Sodniki Sodišča Evropske unije med seboj izvolijo predsednika in podpredsednika za obdobje treh let z možnostjo ponovne izvolitve.

b. Pogoji za imenovanje (člen 253 PDEU in člen 19 PEU)

- Sodniki in generalni pravobranilci morajo biti ustrezno usposobljeni za imenovanje na najvišje sodniške položaje v svojih državah ali biti priznani pravniki.
- Njihova neodvisnost mora biti nedvomna.

c. Postopek imenovanja (člen 253 PDEU)

Sodnike in generalne pravobranilce z medsebojnim soglasjem imenujejo vlade držav članic po posvetovanju z odborom, ki oceni ustreznost kandidatov (člen 255 PDEU).

2. Značilnosti mandata

a. Trajanje (člen 253 PDEU in statut)

- Šest let. Delna zamenjava vsaka tri leta, izmenično se zamenja polovica sodnikov in generalnih pravobranilcev.

Sodniki in generalni pravobranilci, ki se jim mandat izteče, so lahko ponovno imenovani.

b. Privilegiji in imunitete (statut)

Sodniki in generalni pravobranilci uživajo imuniteto pred sodnimi postopki. Po prenehanju mandata še naprej uživajo imuniteto za svoja dejanja, storjena pri opravljanju uradnih dolžnosti. Za njihovo razrešitev je potreben soglasen sklep Sodišča.

c. Obveznosti (statut)

Sodniki in generalni pravobranilci:

- pred nastopom funkcije javno zaprisežejo (neodvisnost, nepristranskost in varovanje tajnosti);
- ne smejo imeti političnih ali upravnih funkcij in ne smejo opravljati nobene poklicne dejavnosti;
- se obvežejo, da bodo spoštovali iz mandata izhajajoče obveznosti.

C. Organizacija in delovanje (člen 253 PDEU in statut)

1. Institucionalna ureditev

Statut Sodišča Evropske unije se določi s posebnim protokolom, priloženim Pogodbama (člen 281 PDEU). Sodišče izmed svojih članov izvoli predsednika in podpredsednika za obdobje treh let z možnostjo podaljšanja mandata (člen 9a Protokola št. 3). Predsednik vodi delo Sodišča in predseduje zaslišanjem in razpravam na občnih sejah ali pred velikim senatom. Podpredsednik pomaga predsedniku pri opravljanju nalog in ga po potrebi nadomešča. Sodišče imenuje sodnega tajnika. Sodni tajnik je generalni sekretar institucije, upravlja njene oddelke in je odgovoren predsedniku Sodišča.

2. Delovanje

Sodišče sprejme svoj poslovnik, ki ga mora odobriti Svet s kvalificirano večino. Sodišče lahko zaseda na občni seji z 28 sodniki, v velikem senatu s 15 sodniki ali v senatih treh ali petih sodnikov. Financira se iz proračuna EU, v katerem ima svoj oddelek (oddelek 4).

D. Dosežki

Sodišče se je izkazalo za gonilno silo procesa evropskega povezovanja.

1. Splošno

Sodba z dne 15. julija 1964 v zadevi Costa/Enel je bila bistvena za opredelitev prava Evropske skupnosti kot neodvisnega pravnega sistema, ki prevlada nad nacionalnimi zakonskimi določbami. Podobno je sodba z dne 5. februarja 1963 v zadevi Van Gend & Loos uvedla načelo, da se pravo Skupnosti neposredno uporablja na sodiščih

držav članic. Druge pomembne sodbe, ki se nanašajo na varstvo človekovih pravic, vključujejo na primer sodbo s 14. maja 1974 v zadevi Nold, v kateri je Sodišče navedlo, da so temeljne človekove pravice sestavni del splošnih pravnih načel, ki jih varuje Sodišče (4.1.2.).

2. V specifičnih zadevah

- pravica do ustanavljanja: sodba z dne 8. aprila 1976 v zadevi Royer, v kateri je sodišče podprlo pravico državljana države članice, da prebiva v drugi državi članici ne glede na to, ali mu je država gostiteljica izdala dovoljenje za bivanje;
- prosti pretok blaga: sodba z dne 20. februarja 1979 v zadevi Cassis de Dijon, v kateri je sodišče razsodilo, da se lahko vsak izdelek, ki je zakonito proizveden in tržen v eni državi članici, načeloma da na trg katere koli druge države članice;
- zunanja pristojnost Skupnosti: sodba AETR z dne 31. marca 1971 v zadevi Komisija/Svet, s katero se je priznala pravica Skupnosti, da sklepa mednarodne sporazume na področjih, za katera veljajo uredbe Skupnosti;
- nedavne sodbe, v skladu s katerimi morajo države članice, ki niso prenesle direktiv v nacionalno pravo ali tega niso storile pravočasno, plačati odškodnino;
- številne sodbe v zvezi s socialno varnostjo in konkurenco;
- sodbe o kršitvah prava Skupnosti s strani držav članic, ki so bistvene za nemoteno delovanje skupnega trga.

Ena izmed največjih zaslug Sodišča je uvedba načela, da se Pogodbe ne smejo razlagati togo, temveč ob upoštevanju stanja povezovanja in njihovih ciljev. To načelo je omogočilo sprejetje zakonodaje na nekaterih področjih, ki niso zajeta v posebnih določbah Pogodb. Na področju boja proti onesnaževanju okolja (v sodbi z dne 13. septembra 2005 (zadeva C-176-03) je Sodišče denimo Evropski uniji dovolilo sprejemanje kazenskopравnih ukrepov, kadar so nujni za doseganje ciljev varstva okolja).

Leta 2018 je bilo pred Sodiščem vloženi 849 zadev, vključno s 568 postopki predhodnega odločanja, 63 neposrednimi ukrepi in 199 pritožbami zoper odločitve Splošnega sodišča. 760 zadev je bilo zaključenih, vključno s 520 postopki predhodnega odločanja, 60 neposrednimi ukrepi in 165 pritožbami zoper odločitve Splošnega sodišča.

SPLOŠNO SODIŠČE

A. Pravna podlaga

Členi od 254 do 257 PDEU, člen 40 pogodbe Euratom in naslov IV Protokola št. 3 o statutu Sodišča Evropske unije, ki je priložen Pogodbam.

B. Sestava in statut (člen 254 PDEU)

1. Sestava

a. Število (člen 19 PEU in člen 254 PDEU)

Člen 254 PDEU določa, da se število sodnikov določi s statutom Sodišča Evropske unije. [Člen 48 protokola št. 3 o statutu, kakor je bil nazadnje spremenjen z Uredbo \(EU, Euratom\) 2016/1192 z dne 6. julija 2016](#), določa, da Splošno sodišče od 1. septembra 2016 sestavlja 47 sodnikov, od 1. septembra 2019 pa po dva sodnika iz vsake države članice. Sodnike z medsebojnim soglasjem imenujejo vlade držav članic po posvetovanju z odborom, ki da mnenje o ustreznosti kandidatov za opravljanje nalog sodnika. Njihov mandat traja šest let z možnostjo ponovnega imenovanja. Sodniki lahko opravljajo tudi naloge generalnega pravobranilca, saj drugače od Sodišča Splošno sodišče nima stalnih generalnih pravobranilcev.

b. Pogoji za imenovanje

Enaki kot pri Sodišču (člen 19 PEU).

c. Postopek imenovanja

Enak kot pri Sodišču.

2. Značilnosti mandata

Enake kot pri Sodišču.

C. Organizacija in delovanje

Sodniki med seboj izvolijo predsednika za obdobje treh let, sodnega tajnika pa za obdobje šestih let, sicer pa Splošno sodišče za administrativne in jezikovne potrebe uporablja službe Sodišča.

Splošno sodišče sprejme svoj [poslovnik](#) v soglasju s Sodiščem. Sodišče zaseda v senatih treh ali petih sodnikov. Poslovnik določa, kdaj Splošno sodišče zaseda na občni seji, v velikem senatu ali kdaj odloča sodnik posameznik. V več kot 80 % primerov, o katerih odloča Splošno sodišče, se obravnava opravi pred senatom treh sodnikov. Parlament in Svet lahko po rednem zakonodajnem postopku (z uredbo na predlog Komisije po posvetovanju s Sodiščem Evropske unije ali na zahtevo Sodišča Evropske unije po posvetovanju s Komisijo) ustanovita specializirana sodišča, pridružena Splošnemu sodišču in pristojna za obravnavanje nekaterih vrst tožb ali postopkov s specifičnih področij na prvi stopnji in odločanje o njih (npr. ustanovitev novega specializiranega sodišča za znamke in modele, o katerem trenutno poteka razprava).

Leta 2018 je bilo pred Sodiščem vloženi 834 zadev, zaključenih pa je bilo 1009 zadev. Stranka, ki ne more pokriti stroškov postopka, lahko zaprosi za brezplačno pravno pomoč.

NEKDANJE SODIŠČE ZA USLUŽBENCE EVROPSKE UNIJE

Sodišče za uslužbence Evropske unije je bilo ustanovljeno leta 2004 in je bilo pristojno za odločanje v sporih med institucijami EU in njihovimi zaposlenimi, kadar to ni spadalo v pristojnost nacionalnih sodišč. Da bi se povečalo skupno število sodnikov Sodišča,

je bilo Sodišče za uslužbence 1. septembra 2016 z [Uredbo \(EU, Euratom\) 2016/1192 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 6. julija 2016 o prenosu pristojnosti za odločanje o sporih med Evropsko unijo in njenimi uslužbenci na prvi stopnji na Splošno sodišče](#) razpuščeno in vključeno v Splošno sodišče. Zadeve, ki so bile 31. avgusta 2016 pred Sodiščem za uslužbence še nerešene, so se s 1. septembrom 2016 prenesle na Splošno sodišče. Splošno sodišče nadaljuje obravnavo teh zadev v stanju, v kakršnem so bile na ta dan, pri čemer so še vedno veljavni postopkovni ukrepi, ki jih je sprejelo Sodišče za uslužbence.

VLOGA EVROPSKEGA PARLAMENTA

Sodišče je že leta 1990 z odločbo v zadevi, ki jo je predložil Parlament kot del zakonodajnega postopka o zdravstvenih ukrepih, ki jih je bilo treba sprejeti po jedrski nesreči v Černobilu, Parlamentu priznalo pravico, da pri Sodišču vloži ničnostne tožbe za zaščito svojih pristojnosti v zakonodajnem postopku.

V skladu s členom 257 PDEU lahko Parlament in Svet po rednem zakonodajnem postopku ustanovita specializirana sodišča, pridružena Splošnemu sodišču in pristojna za obravnavanje nekaterih vrst tožb ali postopkov s specifičnih področij na prvi stopnji in odločanje o njih. Parlament in Svet odločata z uredbami, sprejetimi na predlog Komisije po posvetovanju s Sodiščem ali na zahtevo Sodišča po posvetovanju s Komisijo.

V skladu s členom 281 PDEU lahko določbe [statuta Sodišča Evropske unije](#) spremenita Parlament in Svet po rednem zakonodajnem postopku (v obliki uredbe Evropskega parlamenta in Sveta). Primer tega sodelovanja Evropskega parlamenta je [nedavni predlog Sodišča](#) z dne 26. marca 2018 o spremembi lastnega statuta: nanaša se na možnost nekaterih sprememb glede delitve pristojnosti med Sodiščem in Splošnim sodiščem glede predhodnih odločb.

Parlament je ena od institucij, ki lahko v skladu s členom 263 PDEU (kot stranke) vložijo tožbo pri Sodišču.

Z začetkom veljavnosti Lizbonske pogodbe kandidate za mesta sodnikov in generalnih pravobranilcev najprej oceni odbor sedmih oseb, od katerih eno predlaga Parlament (člen 255 PDEU).

Udo Bux
05/2019

